

Hyvyyden ja kauneuden Koraani

Amira Abou-TalebThe Concept of *iḥsān* (Beauty/Goodness) in the Qur'ānic Moral Worldview. 2023. Helsinki: Helsingin yliopisto. 258 sivua.

Jos Koraanista etsisi keskeistä Jumalan ohjenuoraa ihmiselle, mikä se olisi? Entä millaisia odotuksia se ihmisen omalle toiminnalle asettaisi? Koraania on tutkittu laajasti sekä islamilaisen tradition sisällä että sen ulkopuolella, ja se muodostaa taustan islamilaiselle lainsäädännölle ja toimii yksittäisen uskovan oppaana tämän jokapäiväisessä elämässä. Muslimille Koraani on Jumalan sanaa ja viimeinen osa ilmoitusten jatkumoa, joka sitoo islamin yhteen juutalaisuuden ja kristinuskon kanssa. Muun muassa näistä syistä Koraanin eettisen sanoman tutkiminen on keskeistä niin muslimien keskuudessa kuin uskontojen välisessä keskustelussa. Tohtori Amira Abou-Taleb tutkii väitöskirjassaan keskeisen Koraanin käsitteen *iḥsān*in (hyvyys ja kauneus) merkitystä pyhän kirjan moraaliselle maailmankuvalle. Tutkimuksessaan hän keskittyy *iḥsān*in kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen sekä pyrkii avaamaan ja analysoimaan Koraanin eksegeetikkojen näkemyksiä aiheesta islamilaisen historian varrelta. Tämän perusteella hän muodostaa väitöskirjassaan ajatuksen *iḥsān*-paradigmasta, jossa Allah, Jumala, on *iḥsān*in eli hyvyyden ja (moraalisen) kauneuden ilmentymä ja luomistyössään toteuttaa hyvyyttä ja kauneutta niin ihmisessä kuin koko maailmankaikkeudessa. Ihmisen tehtävänä on edistää tätä myös omalla toiminnallaan maailmassa.

Abou-Taleb jakaa väitöskirjansa seitsemään eri lukuun. Ensin hän sijoittaa *iḥsān*in osaksi Koraanin eettistä kenttää ja alustaa alan tutkimusta. Seuraavaksi hän kertoo tarkemmin kirjallisesta hermeneuttisesta analyysistään, joka pyrkii pois niin sanotusta atomistisesta lukutavasta eli lähinnä yksittäisten ja-keiden analyysistä. Tämän sijaan Abou-Taleb pyrkii kokonaisvaltaisempaan intratekstuaaliseen lukutapaan, jossa Koraanin jakeet auttavat selittämään toisiaan. Lisäksi hän avaa klassisen arabian kielen rakennetta ja analyysin kielitieteellistä puolta. Abou-Talebin käyttämät kuusi eksegeetikkoa esitel-

lään myös toisessa luvussa. He edustavat islamin historian eri aikakausia ja koulukuntia, ja heidän tulkintansa liikkuvat mystiikasta aina poliittiseen ja filosofiseen islamiin. Tekstien valintojen vaikeutta Abou-Taleb avaa hyvin, mutta esimerkiksi Koraanin käännösten käytön pohdintaan olisin kaivannut tarkempaa kuvausta. Muuten metodologiset valinnat tehdään helposti ymmärrettäväksi asiaa tuntemattomallekin lukijalle.

Luvut kolmesta viiteen käsittelevät ihsänin analyysia. Heti alussa Abou-Taleb rakentaa oivaltavasti ihsänin perustan Koraanissa näkemykselle maailmankaikkeuden harmoniasta. Maailmankaikkeuden hyvyys ja sen esteettinen ja moraalinen kauneus perustuvat Jumalan hyvyydelle ja kauneudelle. Koraani kehottaakin lukijaa kiinnittämään huomiota ympärillään näkyviin harmonian merkkeihin ja niiden merkityksiin. Tämä asettaa myös haasteen lukijalle, esimerkiksi Koraanin suurassa 55: huomaako ja arvostaako hän Herransa siunauksia? Neljännessä luvussa Abou-Taleb siirtyy ihmisten keskuuteen, jossa ihsän toimii yhteiskunnan hyvinvoinnin pilarina. Hän yhdistää ihsänin käsitteen oikeudenmukaisuuteen ('adl) sekä havainnollistaa kehittämänsä ihsän-paradigmaa. Paradigma rakentuu Jumalan, ihmisen ja luomakunnan väliselle vuorovaikutukselle, jossa Jumala osoittaa ihmiselle hyvyttä ja kauneutta ja vaatii tätä tekemään samoin Jumalaa ja ympäröivää yhteiskuntaa kohtaan. Abou-Taleb osoittaa kiinnostavasti, miten ihsän muodostaa kehämäisessä prosessissa samaan aikaan perustan ihmisen olemassaololle, kriteeristön tämän toiminnan arvioimiselle sekä palkkion ihmisen hyvästä ja kauniista toiminnasta; tehdessään hyvää ihminen saa Jumalalta lisää hyvyttä ja kauneutta elämäänsä.

Viidennessä luvussa Abou-Taleb tutkii, miten Jumala myös vaatii ihsänin toteutusta ihmiseltä. Tämä vaatimus ulottuu yksilön omasta lähipiiristä kohti laajempaa yhteiskunnallista merkitystä, jolloin myös yhteiskunnan heikoimmista tulee pitää huolta. Abou-Taleb käsittelee ihsäniä etenkin parisuhteen ja vanhempien kohtelun kannalta ja liikkuu sieltä kohti yhteiskunnan vähäosaisia. Tämä korostaa mielestäni islamissa usein tähdennettyä perheen roolia yhteiskunnan perustana ja liittää ihmiset toisiinsa laajennetun perheen tavoin. Ihmisillä on tämän myötä vastuu toinen toisistaan. Analyysin mukaan myös avioeron tilanteessa Koraanissa korostuu hyvyden ja kauneuden mukainen toiminta. Kuudennessa luvussa puolestaan jatketaan hyvyden ja kauneuden pohtimista muissa konfliktitilanteissa, kuten sodankäynnissä. Tässä ihsän vaikuttaa asettavan rajat ihmisen toiminnalle, mutta esimerkiksi eri Koraanin selitykset vaihtelevat eksegeetikosta riippuen. Tämä kaikki luo jännitteitä Ko-

raanin tulkinnalle, ja näitä ristiriitaisiltakin vaikuttavia tilanteita Abou-Taleb pohtii varsin ansiokkaasti lopetusluvussa.

Väitöskirjassaan Abou-Taleb pyrkii monen muun nykytutkijan tapaan kaventamaan perinteisen Koraanin selityksen ja nykyajan länsimaisen kirjallisuusanalyysin välistä kuilua. Vähentämättä perinteikkään tafsīrin eli islamilaisen eksegetiikan arvoa Abou-Taleb tuo hienosti esiin Koraanin merkitystä ja etiikkaa nykylukijalle. Abou-Talebin ihsān-analyysi asettuu osaksi laajempaa Koraanin etiikan nykytutkimusta, josta hyvänä esimerkkinä ovat feminististä hermeneutiikkaa hyödyntävien tutkijoiden työt eri puolilla maailmaa. Olen viime vuosina huomannut myös nykyajan länsimaissa toimivien ja perinteisen koulutuksen saaneiden sosiaalisen median vaikuttajien korostavan Koraanin eettistä lukutapaa. Yleisiä esimerkkejä ovat esimerkiksi se, että Koraanin suuria eli lukuja suositellaan luettavan niiden alun basmalan (”Jumalan Armeliaan Armahtajan nimeen”) viitekehuksesta, ja se, että jakeita tulisi tulkita mahdollisten loppuosassa esiintyvien Jumalan kauneimpien nimien tai epiteettien mukaan. Keskeisyydestä huolimatta yllättävän harva työ on kuitenkin tähän mennessä keskittynyt ihsān-konseptiin, kuten Abou-Taleb huomauttaa. Olen itsekin törmännyt viime aikoina vain yhteen teokseen (Fazaluddin, 2022).

Amira Abou-Talebin väitöskirja tuo merkittävän lisän Koraanin tutkimukseen ja siihen, millaisena ymmärrämme Jumalan, ihmisen, maailman-kaikkeuden ja yhteiskunnan suhteet Koraanissa. Kirja on selkeästi kirjoitettu, ja kielitieteelliset huomiot avautuvat varmasti hyvin myös arabian kieltä taitamattomalle lukijalle. Samalla analyysi luo uusia avauksia uskontojen väliseen keskusteluun paitsi käytännön toiminnassa ja yhteisessä, myös pohdinnassa yhteisistä ja eriyvistä eettisistä käsitteistä. Lisäksi nykypäivän ympäristökysymyksiä olisi mielekästä tarkastella ihsānin kaltaisten keskeisten eettisten konseptien kautta. Abou-Talebin tutkimus haastaa lukijaa pohtimaan kehotusta hyvyteen ja kauneuteen omassa elämässään. Millaiselta ihmissuhteen tai työni näyttäisivät tästä viitekehuksesta käsin? Miten voisin omassa tutkimuksessani toteuttaa ihsānia?

Kirjallisuus

Fazaluddin, S. (2022). *Conciliation in the Qur'an: The qur'anic ethics of conflict resolu-*

tion. Berlin; Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110747348>.

Riina Sinisalo